

Obsah

Úvod	V
Seznam použitých zkratk	VII

* ČÁST PRVNÍ. Historický vývoj problematiky rozporu se zákonem a dobrými mravy a úvod do problematiky v moderním právu

Kapitola I. Rozpor se zákonem v historické perspektivě – problematika právních úkonů contra legem	3
---	---

Kapitola II. Právní úkony in fraudem legis	6
--	---

* Kapitola III. Rozpor s dobrými mravy v historické perspektivě	7
---	---

* Kapitola IV. Úvod do problematiky v moderním právu	13
--	----

ČÁST DRUHÁ. Problematika rozporu se zákonem a dobrými mravy v jednotlivých vybraných právních řádech

Kapitola I. Spolková republika Německo	19
--	----

1. Rozpor se zákonem	19
----------------------------	----

1.1. Úvod	19
-----------------	----

1.2. Právní úkony směřující k obcházení zákonného zákazu	21
--	----

1.3. Právní norma stanovící zákonný zákaz	24
---	----

1.4. Kritéria zákonného zákazu	25
--------------------------------------	----

1.5. Právní následky porušení zákonného zákazu	26
--	----

1.6. Právní následky v oblasti kondikčního práva	28
--	----

1.7. Věcné oblasti původu zákonných zákazů	28
--	----

2. Rozpor s dobrými mravy	29
---------------------------------	----

2.1. Úvod	29
-----------------	----

2.2. Vymezení pojmu dobrých mravů	31
---	----

2.3. Proměnlivost a jednota dobrých mravů	32
---	----

2.4. Konkretizace prvků rozporu s dobrými mravy	33
---	----

2.5. Zajištění uznávaných hodnotových řádů	34
--	----

* 2.6. Ochrana před nepřipustnými omezeními svobody rozhodování	38
---	----

2.7. Ochrana proti zneužití hospodářské převahy	42
---	----

* 2.8. Ochrana před poškozováním třetích osob	43
---	----

2.9. Ochrana před hrubým porušením rovnováhy v závazkových vztazích	45
---	----

2.10. Relevance zavrženíhodné pohnutky jako subjektivního faktoru pro rozpor s dobrými mravy	46
--	----

2.11. Ochrana před nepřiměřenou komercializací	47
--	----

2.12. Okamžik rozhodný pro posouzení rozporu s dobrými mravy	47
--	----

3. Lichva	47
4. Právní následky rozporu s dobrými mravy	49
Kapitola II. Rakousko	51
1. Úvod	51
2. Rozpor se zákonem	53
3. Rozpor s dobrými mravy	55
4. Typické okruhy nedovolených právních úkonů	57
4.1. Případy uvedené v § 879 odst. 2 a 3 ABGB mimo lichvy	57
4.2. Lichva	58
4.3. Dohody proti instituci manželství a sexuální morálce	59
4.4. Nedovolené zásahy do osobní sféry	60
4.5. Nepřípustná omezení v obchodě a poškození práv třetích osob	61
4.6. Ostatní případy	61
Kapitola III. Švýcarsko	62
1. Úvod	62
2. Protiprávnost obsahu smlouvy	63
2.1. Rozpor s pozitivním právem	63
2.2. Rozpor s veřejným pořádkem	65
3. Rozpor s dobrými mravy	66
3.1. Obecně	66
3.2. Základní skupiny aplikace korektivu dobrých mravů	67
4. Ochrana před nepřiměřenými omezeními ochrany osobnosti	68
5. Právní následky rozporu smlouvy s čl. 20 OR a čl. 27 odst. 2 ZGB	70
6. Lichva (nepřípustné znevýhodnění jedné strany)	71
Kapitola IV. Řecko	73
Kapitola V. Turecko	74
Kapitola VI. Anglie	75
1. Úvod	75
2. Smlouvy příčící se zákonu	77
3. Smlouvy protiprávní v systému common law na základě rozporu s veřejným pořádkem	81
4. Jednotlivé typy protiprávních smluv v systému common law	85
4.1. Smlouvy, jejichž předmětem je spáchání trestného činu, deliktu nebo podvodu na třetí osobě	85
4.2. Smlouvy, které jsou v rozporu se sexuální morálkou	86
4.3. Smlouvy ohrožující veřejnou bezpečnost	87
4.4. Smlouvy ohrožující výkon spravedlnosti (činnost soudů)	88
4.5. Smlouvy, jejichž předmětem je korupce ve veřejném životě	89
4.6. Smlouvy o daňových podvodech	89
5. Právní následky protiprávnosti smluv	90
5.1. Význam vědomosti stran o protiprávní povaze smlouvy	90
5.2. Právní následky smlouvy, která je protiprávní od samého počátku	91
5.3. Právní režim související (následné) smlouvy založené nebo vycházející z protiprávní a neplatné smlouvy	93
5.4. Problematika smluv řídicích se cizím právem, které jsou v rozporu s anglickým veřejným pořádkem	94

5.5. Právní režim smluv, jejichž naplnění má sloužit protiprávnímu záměru jedné ze stran	94
6. Smlouvy neplatné v systému common law na základě rozporu s veřejným pořádkem	95
6.1. Smlouvy o vyloučení soudní jurisdikce	95
6.2. Smlouvy ohrožující instituci manželství	95
6.3. Smlouvy o omezeních v obchodě	96
7. Právní režim následků smluv dotčených neplatností v systému common law na základě rozporu s veřejným pořádkem	102
Kapitola VII. Skotsko	104
1. Úvod	104
2. Protiprávnost	104
2.1. Protiprávnost v systému common law	105
2.2. Rozpor se zákonem	106
3. Rozpor s veřejným pořádkem	107
Kapitola VIII. Irsko	109
Kapitola IX. Spojené státy americké	109
1. Úvod	109
2. Koncept veřejného pořádku jako základ doktríny nevymahatelnosti	111
3. Nevymahatelnost smluv v systému common law	114
4. Jednotlivé okruhy právně nepřipustných smluv v systému common law	114
4.1. Smlouvy týkající se spáchání trestného činu, deliktu či způsobení újmy třetím osobám a smlouvy související	114
4.2. Smlouvy o omezeních v obchodě	116
4.3. Smlouvy týkající se sféry rodinných vztahů	116
4.4. Smlouvy ohrožující výkon spravedlnosti	119
4.5. Smlouvy ohrožující výkon veřejné moci (jiné veřejné moci než moci soudní)	120
4.6. Smlouvy o podvodech či újmách vůči třetím osobám	121
5. Rozpor se zákonem a koncept veřejného pořádku	124
6. Právní následky smluv nevymahatelných (neplatných) pro rozpor s veřejným pořádkem či pro rozpor se zákonem	127
Kapitola X. Francie	128
1. Úvod	128
2. Právní nedovolenost předmětu a kauzy smlouvy	129
2.1. Obecně	129
2.2. Ordre public	130
2.3. Dobré mravy	132
2.4. Právní následky nedovolené kauzy či předmětu smlouvy	133
3. Právní úkony in fraudem legis	133
4. Nepřipustné znevýhodnění na základě smlouvy a lichva	134
Kapitola XI. Nizozemí	136
Kapitola XII. Belgie	137

Kapitola XIII. Česká republika (Československo)	140
1. Právní pozice za obecného zákoníku občanského z roku 1811	140
1.1. Smlouvy contra legem	141
1.2. Smlouvy proti dobrým mravům	142
1.3. Právní následky smluv proti zákonnému zákazu a dobrým mravům	145
2. Právní pozice za občanského zákoníku z roku 1950 a občanského zákoníku z roku 1964	145
2.1. Socialistický přístup občanského zákoníku z roku 1950	145
2.2. Právní úkony přičící se zákonu podle občanského zákoníku z roku 1950	146
2.3. Právní úkony přičící se obecnému zájmu podle občanského zákoníku z roku 1950	148
2.4. Následky neplatnosti právních úkonů podle občanského zákoníku z roku 1950	149
2.5. Právní pozice za občanského zákoníku z roku 1964	149
2.6. Pohled na problematiku ze současné perspektivy	151

ČÁST TŘETÍ. Jednotlivé obsahové korektivy právních úkonů a typické okruhy jejich aplikace v komparativním pohledu

Kapitola I. Rozpor se zákonem	161
1. Úvod	161
2. Rozpor se zákonem v moderním právu	162
3. Rozpor se zákonem v kontinentálním právním systému	163
3.1. Východiska přístupu k problematice	163
3.2. Vymezení pojmů „zákon“ a „zákonný zákaz“	165
3.3. Postavení korektivu „rozporu se zákonem“ v právním řádu a vazba na doktrínu o tzv. pružné neplatnosti	166
3.4. Možnost aplikace soudcovského moderačního práva a související otázky	167
3.5. Další související otázky	168
4. Rozpor se zákonem v systému common law	169
4.1. Povaha systému common law	169
4.2. Role legislativy a zákona v systému common law	170
4.3. Vymezení zákonných zákazů a vazba na právní následky rozporu ..	171
4.4. Povaha právních následků rozporu se zákonem	172
Kapitola II. Rozpor s dobrými mravy a veřejným pořádkem	173
1. Dobré mravy a veřejný pořádek jako kritérium na hranici systémů právních a mimoprávních norem	173
2. Náčrt systematiky v moderním právu	174
3. Rozpor s dobrými mravy a veřejným pořádkem v kontinentálním právním systému	175
3.1. Povaha korektivů dobrých mravů a veřejného pořádku	175
3.2. Vymezení dobrých mravů a veřejného pořádku	176
3.3. Možná klasifikace věcných oblastí aplikace dobrých mravů	178
3.4. Role veřejného pořádku v kontinentálním právu	179
4. Rozpor s veřejným pořádkem v anglo-americkém právu	180
4.1. Východiska a koncept veřejného pořádku v anglo-americkém právu	180

- 4.2. Aplikace korektivu veřejného pořádku 181
 4.3. Vymezení věcných oblastí aplikace veřejného pořádku 182

Kapitola III. Právní úkony in fraudem legis 183

- * 1. Postavení úkonů in fraudem legis ve středoevropských právních řádech 183
 2. Úkony in fraudem legis v ostatních sledovaných právních řádech 185

Kapitola IV. Nepřípustné (nepřiměřené)

znevýhodnění založené smlouvou a lichva 186

1. Východiska a relevance chápání problematiky
 v rámci dobrých mravů a veřejného pořádku 186
 2. Historický vývoj problematiky 187
 3. Lichva a nepřípustná smluvní nerovnováha v současném právu 189

* **Kapitola V. Typické okruhy právních úkonů (smluv),**

které narážejí na výhradu veřejného pořádku či dobrých mravů 191

1. Sexuální a rodinná morálka 191
 1.1. Sledované oblasti jako jádro dobrých mravů 191
 1.2. Ochrana sexuální morálky 192
 1.3. Ochrana rodinné morálky 194
 2. Smlouvy týkající se spáchání trestného činu, deliktu, způsobení újmy
 či narušení právního postavení třetích osob a smlouvy související 196
 2.1. Smlouvy týkající se spáchání trestného činu
 nebo deliktu a smlouvy související 197
 2.2. Smlouvy o narušení právního postavení třetích osob 198
 3. Ochrana před nepřípustnými omezeními svobody
 rozhodování a smlouvy o tzv. omezeních v obchodě 200
 3.1. Úvodní výklad 200
 3.2. Ochrana osobní svobody rozhodování 201
 3.3. Ochrana hospodářské svobody rozhodování 201
 4. Smlouvy ohrožující veřejnou sféru a výkon veřejné moci 206
 4.1. Charakteristika této věcné oblasti 206
 4.2. Ochrana veřejné (státní) moci 207
 4.3. Ochrana soudní moci 207

* **Kapitola VI. Právní následky rozporu právních úkonů**

se zákonem, dobrými mravy a veřejným pořádkem 209

1. Právní následky rozporu právních úkonů se zákonem 209
 1.1. Stanovení východisek a problémů 209
 1.2. Srovnání kontinentálního a anglo-amerického přístupu 209
 1.3. Prosazující se doktrína tzv. pružné neplatnosti 211
 * 2. Právní následky rozporu právního úkonu
 s dobrými mravy a veřejným pořádkem 212
 3. Právní následky v oblasti kondikčního práva 214

* **Kapitola VII. Shrnutí výsledků a jejich srovnání s přístupem**

k problematice v československém a českém právu 215

1. Shrnutí přístupu moderního práva 215
 1.1. Historické pozadí a právněpolitická kontinuita
 s obecným zákoníkem občanským 215
 1.2. Historická a právněpolitická diskontinuita
 se socialistickým právem 217

2. Návrh řešení pro české právo	219
2.1. Právněpolitické předpoklady otevřenosti českého právního řádu	219
2.2. Věcné podněty a možnosti inspirace	220
3. Závěry ze srovnání moderních právních řádů	222
3.1. Shodné a rozdílné body v obecné rovině	222
3.2. Evropská a globální harmonizace a kompatibilita	224
Použitá literatura	229
Věcný rejstřík	235